

Psychologický výklad pohádek

Mgr. Jiří Vander, DiS., Ph.D.

vander@fss.muni.cz

Různé koncepty výkladu pohádek

Výklad pohádek dle C.G.Junga

Narativní PST

Pozitivní psychologie, psychoterapie

KBT+RET

Výklad pohádek pro děti

Jungovský výklad pohádek

- **1. expozice místa a času**
 - **2. představení zúčastněných osob**
 - **3. expozice – počátek problému**
 - **4. peripetie**
 - **5. Lysis – vyvrcholení (pozitivní vs. negativní)**
-
- **Amplifikace**

Pomáhání jako příběh, kterému věříme

- Co je výhodou psychologa? (in: Vybíral: Psychologie jinak. Současná kritická psych., s. 33)
- Konceptuální, teoriemi podložené myšlení
- Odborník slyší, co chce slyšet
- Filtruje podněty od sebe i od druhých, sám se rozhoduje, co bude považovat za důležité
- PSY i SPR jako systém teorií a věrouk, slov a modelů

Co může být nevýhodou psychologa? (tamtéž, s.32-33)

- Psycholog se někdy na druhém člověku teprve učí dělat svou práci
- Nejistý psych. může druhou osobu použít jako test svých schopností
- Psych. může chtít pomoci za každou cenu, neboť jeho vlastní reputace je pro něj důležitější než zájem druhého člověka
- Psych. si práci s druhými může kompenzovat neuspokojivý vlastní život
- Vlastní zážitky a zkušenosti mohou psych. zkreslovat pochopení zážitků druhých lidí

Význam pohádek

- Pohádky jako projekční plátno
- Pohádky a příběhy jako morální apel
- Pohádkové bytosti jako průvodci na cestě za uzdravení
- Hojivé a uzdravující obrazy oproti obrazům děsu
- Funkce zrcadla
- Funkce modelu
- Funkce spojovacího článku
- Trvalé působení
- Nositelé tradic
- Transkulturní zprostředkovatelé
- Prostředky katarze
- Prostředky regrese
- Příběhy jako protipostoje

Příklady příběhů jako pozitivních introjektů Pán prstenů

**Poutníci v zešeřelé zemi,
nezoufejte, vždyť lesy všemi
prosvítne slunce nakonec.
Každý les skončí, jistá věc.
A slunce září nad plání,
ať vstává, či se naklání.
Každému lesu dojde dech...**

Glum

Sméagol: Podezřívají nás!

Glum: Co to říká, milášku, má lásko? Ztrácí Sméagol nervy?

Sméagol: Ne. Nikdy. Sméagol nenávidí ošklivé hobity. Sméagol je chce vidět mrtvé.

Glum: A taky uvidíme. Sméagol už to jednou udělal. Dokáže to znova. (Sméagol vzpomíná na zabití Déagola.) Je náš! Náš!

Sméagol: Musíme dostat miláška zpět.

Glum: Trpělivost, má lásko. Nejdřív je k ní musíme přivést.

Sméagol: Přivedeme je k točitým schodům.

Glum: Ano, ke schodům. A pak?

Sméagol: Nahoru, pořád nahoru, půjdeme po schodech, až přijdeme... k tunelu!

Glum: A až vejdou dovnitř... Vícekrát nevyjdou. Ona má pořád hlad. Ona vždycky potřebuje jídlo. Musí jíst. Dostává jen špinavý skřetíčky.

Sméagol: A ti nechutnají dobře, vid', milášku.

Glum: Ne. Vůbec nechutnají dobře, má lásko.

Před bránou Mordoru Aragornovo povzbuzení

„Synové Gondoru, synové Rohanu, mí bratři; Vidím vám v očích stejný strach, který by vzal odvahu i mně.

Možná přijde den, kdy odvaha lidí selže. Kdy opustíme své přátele a zpřetrháme všechny svazky.

Ale dnes to nebude. Hodina vlků a roztržitých štítů, kdy se věk lidí zhroutí. Ale dnes to nebude, dnes budeme bojovat!

Při všem, co je vám na této dobré zemi drahé, vás vyzývám; Stůjte, Muži Západu!!!“

Tisíc tváří hrdiny

- Campbell, J.: Tisíc tváří hrdiny.
- Odchod:
 - 1. dobrodružství volá
 - 2. nevyslyšené volání
 - 3. nadpřirozená pomoc
 - 4. překročení prvního prahu
 - 5. v břicho velryby

Tisíc tváří hrdiny

- Iniciace:
- 1. cesta zkoušek
- 2. setkání s bohyní
- 3. žena jako svědkyně
- 4. apoteóza
- 5. nejvyšší dobrodiní

Tisíc tváří hrdiny

- Návrat:
- 1. odmítání návratu
- 2. kouzelný útěk
- 3. záchrana zvenčí
- 4. překročení prahu návratu
- 5. pán obou světů
- 6. svoboda žít

Thomas Moore

- Kniha o duši. – terapie není ničím víc než vnášením představivosti do oblastí, které jsou jí zbaveny a pak se musí projevit různými příznaky.
- Péče o duši – nejde o napravení vad, ale pozornost ke každodenním detailům života
- Observance – serv – dohlížení na ovce, když sledujeme duši, dáváme pozor na její ovci, ať už se pase kdekoliv.

Kniha o duši

- Nesnažit se vykořenit problém, ale poukázat na jeho hodnotu – mj. i Spiritualita zdola (Anselm Grün)
- Nacházet v nemoci poselství a napomenutí
- Závislost – neměli bychom ji hned zmlátit klackem, nebo amputovat
- Záliba v perverzním – podívat se na to, co jedinec odmítá a pak mluvit ve prospěch toho odmítaného;

Další knihy Thomase Moora

- Kniha o lásce a přátelství
- Návrat k okouzlení
- Temný eros
- Lékařská péče o duši